Czynniki wspierające rozwój dziecka

czyli o dobrej współpracy nauczycieli z rodzicami

„Człowiek rozwija się przez całe życie,
ale jednak to, co nabył w dzieciństwie,

pozostaje zasadniczą wytyczną na dalszy ciąg jego nieraz zmiennej
i burzliwej historii”
(Antoni Kępiński)

Sfery rozwoju dziecka

„Najważniejszym czynnikiem decydującym o tym,

czy dziecko będzie szczęśliwe jako dorosły człowiek,

nie są jego osiągnięcia akademickie,

ale zdrowie emocjonalne w dzieciństwie.”

Raport pt. ***Szczęście na świecie*** rozdz. 6 s. 1, Sieć na rzecz Zrównoważonego Rozwoju Narodów Zjednoczonych 2015

Czym jest przywiązanie?

Psychologowie definiują je jako stan, w którym dana jednostka odczuwa silną tendencję do szukania bliskości innej, konkretnej osoby, szczególnie w sytuacjach stresu, trudności lub zagrożenia. W dorosłym życiu przedmiotem naszego przywiązania i poczucia bezpieczeństwa jest przede wszystkim współmałżonek. Za tym, w jaki sposób układamy wzajemne relacje, nie stoi jedynie „prawdziwość" naszej miłości czy dopasowanie pod względem upodobań, zainteresowań i hobby. O tym, czy w danym związku będziemy prezentowali postawę pełną pewności siebie i spokoju, czy raczej charakteryzującą się lękiem lub agresją, decyduje nasz styl przywiązania, który ukształtowaliśmy jeszcze będąc dzieckiem w relacjach z matką lub innym opiekunem.

Rodzaje stylów przywiązania

Styl bezpieczny

Styl unikający

Styl lękowo-ambiwalentny

Styl lękowo-ambiwalentny a związek

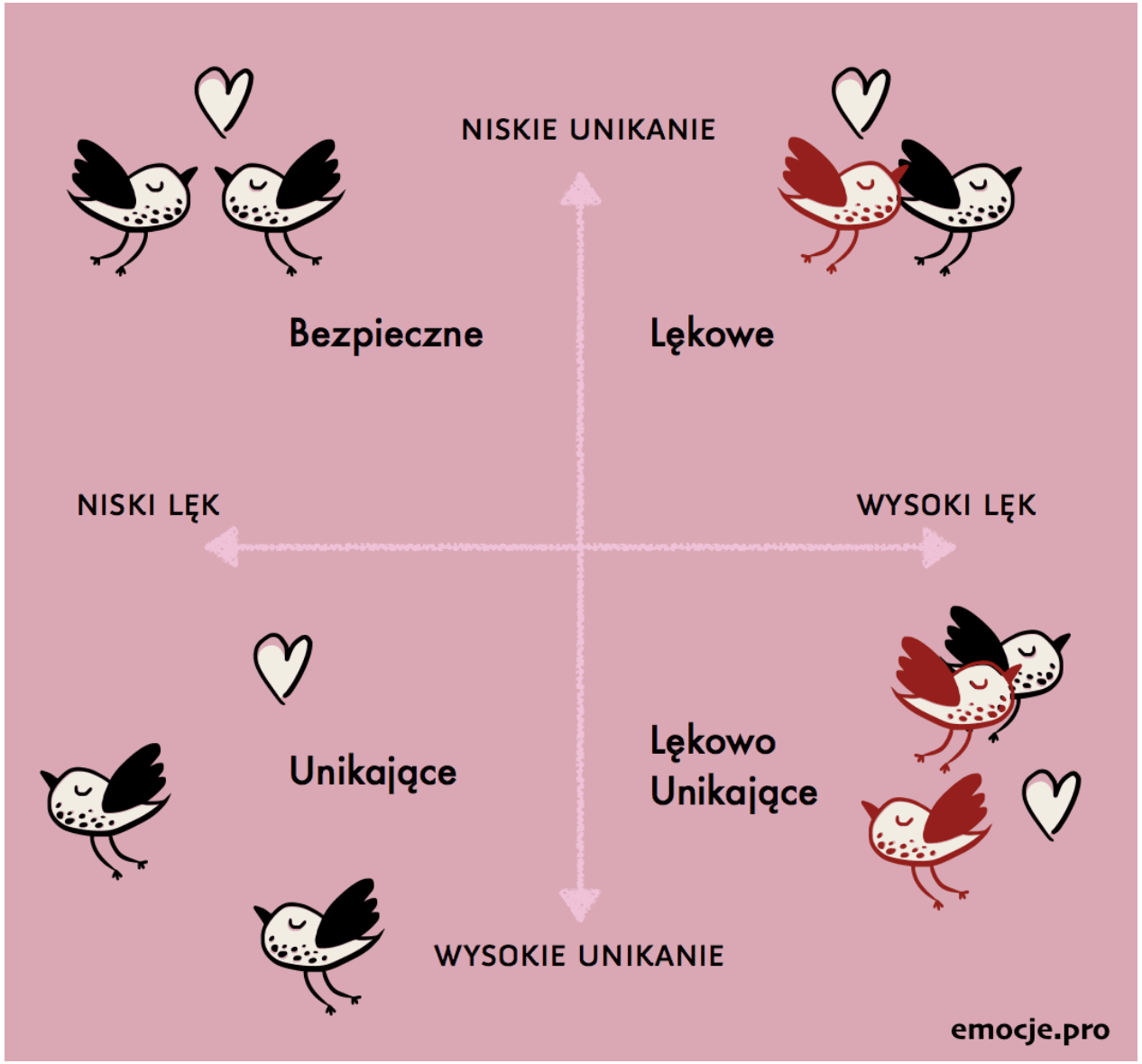

Styl bezpieczny

Charakterystyczne dla osób z tym stylem przywiązania są wysoka samoocena oraz wysoki poziom zaufania w relacji. **Jest skłonna do budowania bliskich, długotrwałych związków, ale nie przeraża ją wizja braku relacji przez jakiś czas.** Nie potrzebuje partnera, aby dobrze się czuć i nie pozostaje w związku za wszelką cenę. Osoba z bezpiecznym stylem więzi oferuje wsparcie, ale też uważa, że na nie zasługuje. Potrafi zarówno dawać i brać. Widzą w swoim partnerze też przyjaciela, nie obawiają się wyrażania swoich uczuć i myśli. Bezpieczny styl przywiązania wykształca się, gdy rodzic tworzy atmosferę szacunku i zaufania. **Dzieci wierzą, że opiekun jest dostępny, reaguje na ich emocje i potrzeby.** Około 2/3 dzieci prezentuje taki styl przywiązania.

Efekt

W dorosłym życiu osoby, które w dzieciństwie rozwinęły bezpieczny styl przywiązania umieją tworzyć trwałe, zdrowe relacje i kontrolować swoje emocje. Wspierają innych, ale także potrafią same zwracać się o pomoc. Bycie zależnym od innych nie sprawia im problemu, a jednocześnie potrafią stawiać wyraźne granice.

Unikowy styl przywiązania

Osoby o tym stylu przywiązania charakteryzują się wysokim poziomem samooceny i niskim poziomem zaufania do innych. **Są skrępowane w obliczu bliskości z innymi.** Czują one, że zasługują na bliskie relacje, jednak ich silna potrzeba niezależności, generuje pewien dystans. Nie czują, że ich partner mógłby być jednocześnie przyjacielem, często jako pierwsze kończą relację lub wcale nie wchodzą w zdeklarowane związki. Nie do końca wierzą w prawdziwą miłość romantyczną, **obawiają się intymności, mogą odbierać partnerów jako zdesperowanych lub narzucających się.** Zdarza się, że bardzo angażują się w pracę, rekompensując sobie w ten sposób brak bliskich, intymnych związków. Nie są skłonne do okazywania wsparcia partnerowi i same w obliczu kryzysu wolą, aby partner dał im przestrzeń i chcą być same. Nie lubią rozmawiać o problemach, raczej wybierają dystansowanie się od nich lub zaprzeczanie im. Ten styl przywiązania również przejawia około 20 % dzieci i kształtuje się on, gdy maluch odczuwa strach w relacji z opiekunem, a siebie widzi jako kogoś bezsilnego i bezbronnego. **Jeśli rodzic jest niedostępny dla dziecka, nie okazuje bliskości emocjonalnej, nie inicjuje kontaktu fizycznego, dziecko zaprzestaje wyrażania emocji i poszukiwania wsparcia.**

Styl lękowo-ambiwalentny

Ten styl przywiązania również występuje u ok. 20% dzieci, które doświadczają chaotycznej, niespójnej i nieadekwatnej opieki. Raz czują się kochane, innym razem zupełnie niepotrzebne. W pewnym sensie taka postawa wynika z okoliczności, gdy dziecko zamienia niemożność przewidzenia zachowania rodziców w sytuację, kiedy to opiekunowie nie mogą przewidzieć zachowania swojej pociechy. Dziecko nigdy nie ma pewności, że otrzyma pomoc i pocieszenie w momencie zagrożenia, toteż stale upewnia się, że rodzic jest blisko. Gdy mama próbuje się od niego oddalić, gwałtownie protestuje, a po powrocie rodzica, z jednej strony cieszy się, a z drugiej demonstruje złość i opór. Po latach będzie opisywało swoich opiekunów jako agresywnych i kontrolujących.

Lękowy styl przywiązania

U osób z tym stylem więzi możemy zaobserwować niską samoocenę oraz ogólny niski poziom zaufania do innych. **Osoby przywiązujące się w taki sposób mają bardzo dużą potrzebę bliskości, z jednoczesnym wysokim lękiem przed odrzuceniem**. Widzą siebie negatywnie, a innych pozytywnie. Partnera stawiają „wyżej" od siebie, dlatego też odczuwają lęk, że mogłyby sobie nie poradzić bez niego. Często doświadczają mocnych uczuć zazdrości. Reagują na wydarzenia w sposób zorientowany na emocje. Gotowe są na liczne ustępstwa, zaspokajanie potrzeb partnera kosztem swoich, aby zatrzymać go przy sobie**. Ich zachowaniami kieruje lęk, że jeśli popełnią błąd, to nie będą zasługiwali na miłość.** Boją się o trwałość swojego związku. Ten styl przywiązania przejawia około 20 % dzieci. **Kształtuje się on pod wpływem chaotycznej, nieprzewidywalnej i nieadekwatnej opieki rodziców.** Dziecko nie jest pewne czy może liczyć na swojego opiekuna w kryzysowych momentach. Stale obserwuje go próbując wyłapać, jak tym razem zareaguje, ponieważ nie jest w stanie przewidzieć jego zachowania. Czuje lęk, gdy go nie ma, ale gdy wraca to uldze towarzyszy złość.

Kryzysy

Stadia rozwoju psychospołecznego (lata życia)	Rodzaj konfliktu (kryzysu)	Pozytywne rozwiązanie konfliktu	Negatywne rozwiązanie konfliktu
1 r.ż.	**Zaufanie – brak zaufania**	Zaufanie do świata, nadzieja na przyszłość	Brak poczucia bezpieczeństwa, lęk przed przyszłością
2 i 3 r.ż.	**Autonomia – wstyd i zwątpienie**	Poczucie autonomii i własnej wartości	Uczucie wstydu i zwątpienia we własne zdolności
4 i 5 r.ż.	**Inicjatywa – poczucie winy**	Zdolność do inicjowania działań i czerpania przyjemności z ich realizacji	Obawa przed karą, poczucie winy
6-11 r.ż.	**Pracowitość – poczucie niższości**	Poczucie sukcesu i kompetencji, wiara w siebie	Niedostosowanie do innych i poczucie niższości
12-18r.ż.	**Tożsamość – dyfuzja ról**	Ukształtowanie spójnej, zintegrowanej osobowości, ukształtowanie poczucia tożsamości	Brak integralności, zagubienie w kwestii własnej tożsamości
20-30 r.ż.	**Intymność - samotność**	Umiejętność nawiązywania intymnych relacji z innymi	Samotność, pozbawione treści związki z innymi
40-64 r.ż.	**Produktywność - stagnacja**	Zdolność do opieki i troski o innych	Nuda i nadmierna troska o siebie

Style wychowania

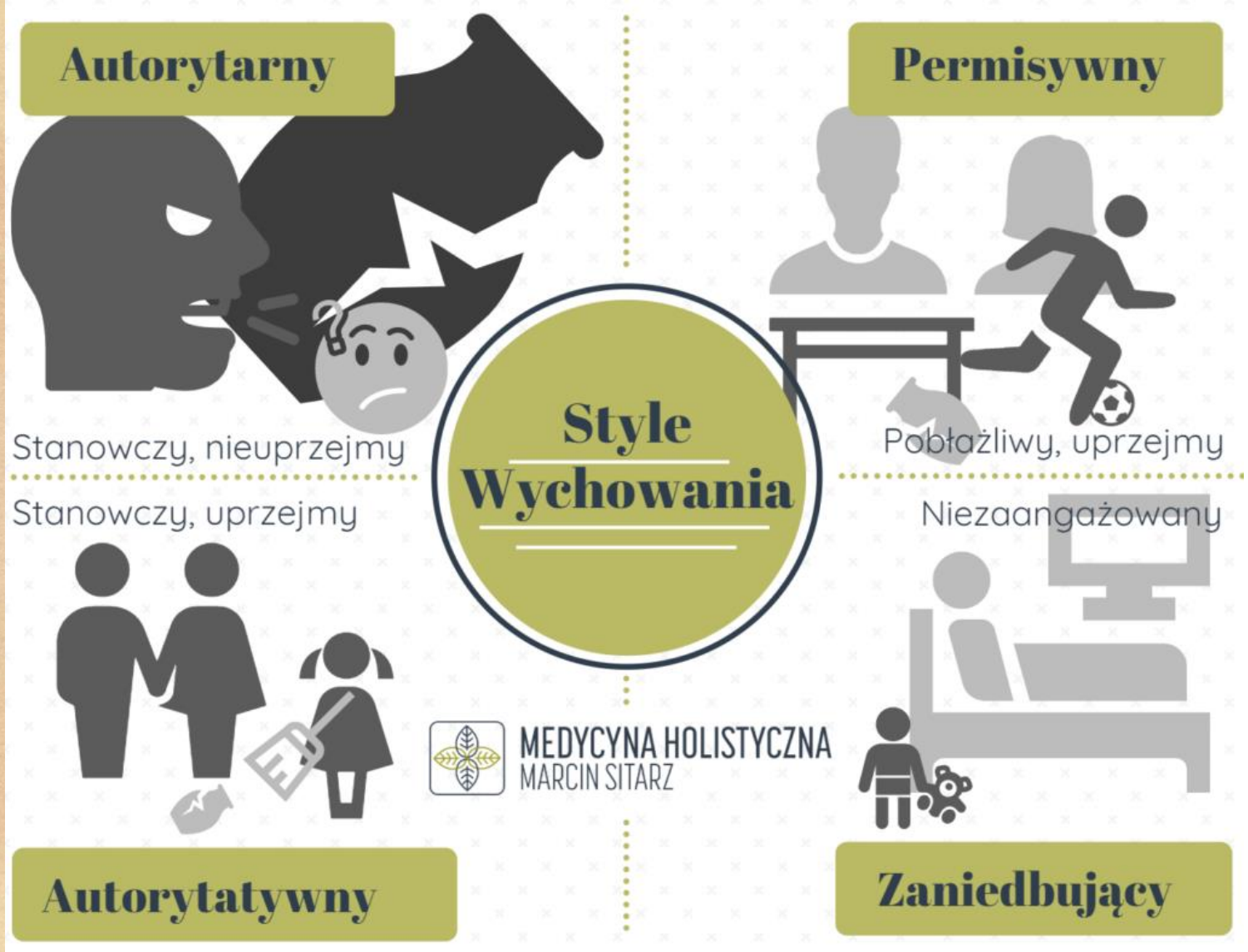

Style wychowania w rodzinie

Styl autokratyczny	Styl demokratyczny	Styl liberalny
Zachowanie rodzica	**Zachowanie rodzica**	**Zachowanie rodzica**
•Dominowanie nad dziećmi, dystans; • Wymaganie bezwzględnego posłuszeństwa; • Nieuzasadnianie swoich decyzji; • Częstsza skłonność do posługiwania się karami fizycznymi; • W podejmowaniu decyzji biorą udział wyłącznie rodzice; • Konsekwentne stosowanie kar i nagród.	• Wspólne ustalanie praw i obowiązków w rodzinie, omawianie codziennych spraw; • Wzajemna akceptacja i szacunek do praw wszystkich członków rodziny; • Szanowanie i branie pod uwagę zdania dziecka; • Przewaga nagród nad karami (rodzice posługują się przede wszystkim metodami perswazji i argumentacji).	• Pozostawienie dziecku całkowitej swobody; • Brak wyznaczonych granic i zasad; • Pobłażliwość, przesadna uległość; • Spełnianie wszelkich zachcianek dziecka; • Niedostrzeganie wad w postępowaniu dziecka i swoim; • Brak zainteresowania zachowaniami dziecka.
Konsekwencje dla dziecka	**Konsekwencje dla dziecka**	**Konsekwencje dla dziecka**
•Odczuwa silny lęk przed karą; •Zna swoje prawa i obowiązki, ma wyznaczone granice; • Świadome ciągłej kontroli; •Może nie zwierzać się ze swych kłopotów i trudności; • Mogą pojawić się zachowania okrutne i despotyczne wobec młodszych i słabszych; • Uległość, niezdolność do samodzielnego działania i myślenia; •Może pojawić się bunt przeciw przymusowi (agresja lub bierny opór).	•Rozwój własnej inicjatywy; • Kształtowanie postaw prospołecznych; • Liczy się ze zdaniem innych oraz potrafi współdziałać; • Zna swoje obowiązki i zadania; • Łączy je silna więź emocjonalna z rodzicami, przeważają uczucia pozytywne: wzajemne zaufanie, sympatia i życzliwość; • Zdolne do samokontroli i dyscypliny opartej na przyjętych normach i zasadach moralnych.	•Egocentryzm i egoizm u dziecka; • Nieumiejętność radzenia sobie z krytyką, zakazami; • Trudności w przystosowaniu do grupy rówieśniczej; • Brak odpowiedzialności za swoje zachowanie.

Opracowanie na podstawie: M. Przetacznikowa, Z. Włodarski, Psychologia wychowawcza, Warszawa 1980; M. Przetacznik-Gierowska,

Jakim styl wychowania państwo prezentujecie?

„Dobra relacja rodzic-nauczyciel warunkiem współuczestniczenia w wychowaniu dziecka.”

Wychowanie to proces świadomy, celowy, bardzo złożony i trudny, który polega na planowym wpajaniu dziecku przez rodziców, nauczycieli i wychowawców zasad oraz reguł, którymi ma się ono kierować w swoim życiu.

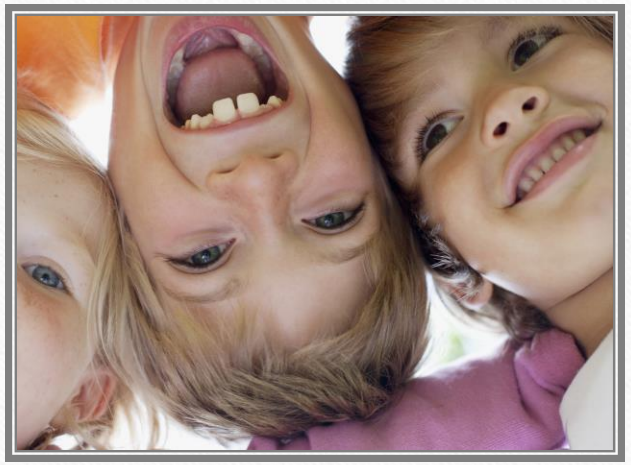

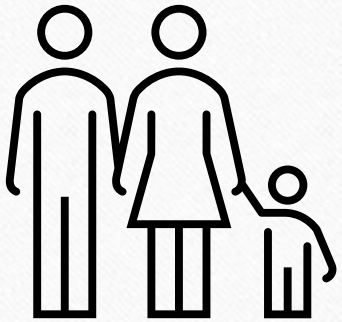

Podstawowym i naturalnym środowiskiem społecznym i wychowawczym życia dzieci i młodzieży jest rodzina, którą szkoła powinna wspierać w dziedzinie wychowania. Systematyczna praca z uczniami i rodzicami we współpracy z różnymi instytucjami jest podstawą programu wychowawczego, gdyż wychowanie i kształcenie powinno stanowić integralną całość.

Bardzo istotną sprawą w dobrym funkcjonowaniu rodziny jest obecność rodziców w domu, dialog między członkami rodziny, współodpowiedzialność wszystkich, wytworzenie obyczajowości.
Obecność to nie problem bycia fizycznego w domu. Chodzi o stałą dyspozycję bycia dla kogoś, dla jego spraw, nawet najbłahszych kłopotów, radości. Chodzi o bycie do dyspozycji w każdej sytuacji, nawet, gdy się jest bardzo zajętym.

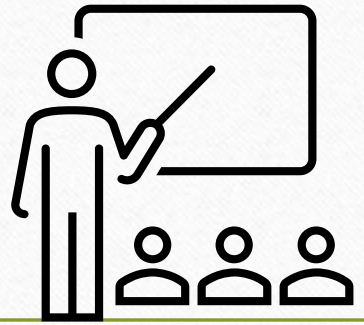

<u>Szkoła pomaga rodzinie w wychowaniu</u> i dlatego zobowiązana jest do ścisłej i dobrej współpracy z domem rodzinnym swoich uczniów. Rolą szkoły jest poznanie swoich wychowanków, ich środowiska rodzinnego, by uzupełnić ewentualne braki wychowawcze rodziny a także wspierać ją. Współpraca szkoły z rodzicami będzie satysfakcjonująca, gdy kontakty z nimi nie będą oparte tylko na wymianie informacji i okazjonalnych uroczystościach, **ale na codziennym współdziałaniu.**

. **Ścisła współpraca, uzgadnianie sposobów oddziaływania na dziecko i dobie stosunki wzajemne** wzmacniają wychowawcze oddziaływania w obu środowiskach wychowawczych.

Podstawowe zasady współpracy

1. Zasada pozytywnej motywacji do współpracy
2. Zasada partnerstwa
3. Zasada przepływu informacji
4. Zasada jedności oddziaływań
5. Zasada systematycznej współpracy

!

Współpraca oznacza przede wszystkim wspólne ustalenie celów.

Nauczyciele i rodzice powinni sobie odpowiedzieć na takie podstawowe pytania:

- Co chcemy osiągnąć?
- W jaki sposób możemy tego dokonać?
- Kto i za co będzie odpowiedzialny?

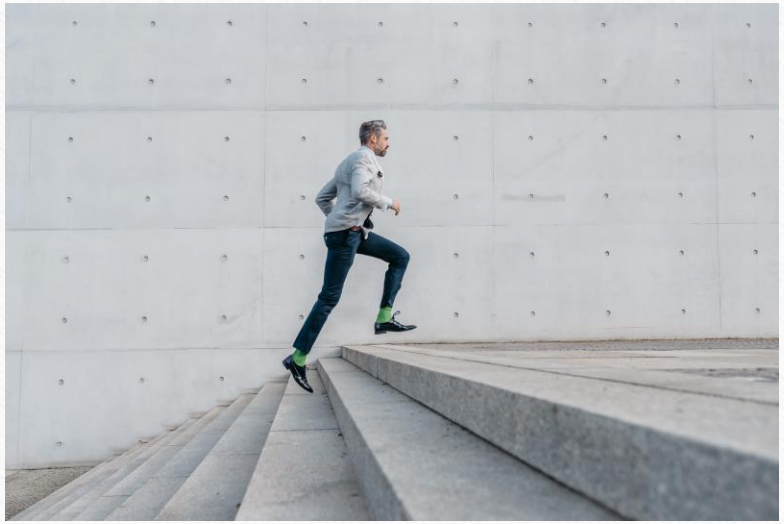

Zapewnienie dziecku możliwości zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych do pokonania dalszej „drogi życiowej” powinno być w interesie zarówno rodziców i nauczycieli. Dążenie do osiągnięcia tego najważniejszego celu powinno scalić i prowadzić w tym samym kierunku te dwa podmioty.

Podsumowując

- współpraca między rodzicami a nauczycielem przynosi korzyści dziecku;
- nauczyciel i rodzice są w szkole partnerami, mają prawa i obowiązki;
- podstawą współpracy jest zaufanie, akceptacja i rzetelna informacja;
- warunkiem dobrej współpracy jest aktywność i systematyczność.

Dziękuję za uwagę

Tomasz Śliwowski

Prezentacja przygotowana na podstawie materiałów dostępnych na stronach:

https://spdabrowawielka.edupage.org/

https://psychoterapiacotam.pl/style-wychowania/

https://www.psychologgia-plus.pl/blog/style-przywiazania-jaki-jest-twoj-styl-przywiazania-w-jaki-sposob-wchodzisz-w-relacje/

https://www.centrumnowa.pl/style-przywiazania-ogromny-wplyw-na-nasze-zwiazki/